

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu doznašenjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i izluživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Sumnjivi znakovi.

Ima koja godina da se iz Beča javlja svietu, kako će se početi ekonomično pridružiti Dalmaciju, a poznato je također, da je rečeno, kako ovu našu zemlju treba ponovo osvojiti jer da se otuđiva od matere zemlje Austrije. Poznate su poruke bečke gospode tom pogledu, poznate su i skrušene izvještaje, da Austrija za ovu zemlju nije ništa učinila, ali da hoće. Lani su pače letile brzojavke po cijeloj zemlji navećujući preporod.

A što je u stvari? Stara pjesma, koju je već Machiavel pjevao, da ima zemalja i naroda, koji treba upropastiti i osiromašiti ako se hoće doći u njima do cilja. Tako je bilo i u Dalmaciji, tako je još i danas. Držeć ovu zemlju u siromaštu, postizava se, da postane kao prošjak, koji moli i pokoran je. Treba moliti i biti pokorni, eto u tomu je cieka igra bečkih vlastodržaca.

Ne smije se u nas govoriti o našem državnom gospodarstvu, o prometu, o trgovini naroda, koji nad sobom sam upravlja. Jer takav narod probija gvozdene, puteve, uređuje pomorstvo, zaodređuje zemlju šumom, obogaćuje polja, nježuje uzorno blago i poljodjelstvo, sklapa koristne trgovачke ugovore, podiže obrte, uveličava prosvetu svoju i čovječansku.

Narodi, koji ovako rade, narodi su slobodni, narodi blagostajni, Englezi, Amerikanici, Belgijanci, Holandezi, Švedi, Norvežani itd., ovi narodi podižu svakovrstne škole, da lakše i bolje kuvine velike više škole i bezbroj strukovnih kajiga i pučkih zavoda. Kod njih je nauka o gospodarstvu već cieka znanost, a nauka o političkom življenu i djelovanju naroda je jedna od najzamršnjih i največanstvenijih znanosti. Njoj se posvećuje velika briga, veliko proučavanje i učenje. Tamo ima knjiga, novina, knjižnice, pučkih sveučilišta. Tamo se uči svukud i od svakoga, i ti narodi na taj način imaju i u politici sve, što mogu postići.

Nije riedko da tamo bude političar i radnik i poljodjelac, ali onaj engleski radnik ili švedski poljodjelac ima u malom prstu više znanja, on je proučio više knjiga, nego kod nas mnogi i mnogi naučeni čovjek.

Što ovim hoćemo da kažemo? Jednu istinu, svakomu razumnom poznatu, da čovjek naime može postići samo ono, što može i što zna. Mornar može biti veoma vrijeđan i neuobičajen, ali ako nije učio, on ne zna i ne može voditi parni brod ni iz luke, a kamo li će u daleke krajine. Tako i težak ili poljodjelac može biti utrajan, neumoran radnik, može svoju zemlju njegovati kao brižan otac dieťe, ali ne može oni niše na zemi voditi uzorno gospodarstvo, ako nije u tom podučen. Još manje može on znati, ako nije naučan, sve što nije govoru narodu treba poduzeti da uzmognu napredovati u svom narodnom bivstvu, jer to je pitanje znanja i nauke, jer to je već znanost u posebnim naukama.

Moji nemamo kao drugi narodi sredstava, da bi te znanosti mogle postati obicom svognom naroda: naše su škole teku u zametku, književnost te struke nam je siromašna, zavoda prikladnih ni za lik, a kamo li je pravi uspjeh. A svega toga nemamo za to, što smo preduvremenici u tom skrbništvu, pod vladom, koja nije izšla iz našeg narodnog nastojanja, i koja po tom niti hoće niti može da radi za našu zemlju kako bi radila za svoju.

Kod nas su prometna sredstva, trgovacki ugovori, obrti i uobće cieko državno gospodarstvo tako udešeni, da dolaze na korist onima, koji u ovoj državi vladaju. Našem narodu su naštu i ne mogu da budu nego za njegovo izrabljivanje.

Liek protiv ovakvom stanju ne može sa stojati u prosjačenju težaka, posjednika i trgovaca kako neki misle, nego u složnom zahtjevu i odporu cieleg našeg naroda: Ne prosjačiti, nego zahtjevati!

Narod naš treba da se uredi u uzajamne gospodarske i političke zadruge, da stožan bude kao jedan čovjek. Urediti se također društva, u organizacije, naš narod će sam izabirati one i onakove, koje drži po izkuštu i znanju da su sposobniji. Danas se cieli svjet organizira, pa treba da to učini i naš narod. U takovim zajednicama, koje proširene kroz svu zemlju postaju moć, s kojom treba računati, najlajk je da se doći i do prikladnih ljudi i do izbora najprikladnijih sredstava.

Na poruke, na laskanja, na izlascanja stajeljkih interesa, na sve što razvaja naše narodne sile ne treba se obazirati. To je sve masle bečke vlade, koja bi htjela ponovno osvojiti ovu našu zemlju. Mi ćemo se najbolje sami urediti. A kad vlasta opazi, da smo uređeni i kad vidi, da se iz tih uredabu biraju najprikladniji ljudi za obranu narodne koristi i časti, kad upozna, da su ti ljudi dogovorno izabrani i da oni predstavljaju zahtjeve složnog naroda, onda će tek ona početi izpunjavati svoju dužnost.

Kad je znanje i nauka potrebito našim gospodarima, da su njima nužne sve one stvari, koje usavršavaju čovjeka i narod, kad se naši gospodari drže složno i kad njih zastupaju njihovi najbolji i najučeniji ljudi, kad se oni organiziraju i da budu još jači nego su, kako je to da u nas ima ljudi, koji bilo i u dobroj namjeri, hoće da budemo nesočni, da se svajamo, da za sudbinu naroda i zemlje radimo drugačije, nego rade i bogatiji i prosvjetljeniji i moćniji nego smo mi?

Nam su neka govorena, prazna obećanja, nedostojna laskanja, koja se pojavljuju u zadnje doba u pogledu načina i sredstava naše narodne borbe, veoma sumnjava i s toga opominjemo narod da dobro pazi na ljude, koji mu obećavaju i koji ga savjetuju tako, da sam sebi skoči.

Svin tim napastima naš narod može doškocić sam tako, da se udruži i zborno i dogovorno sam svoje stvari razvravlja. Tada neće nasjetiti portukan bečkim i naivnim našim domaćim skrbnicima, nego će na sve to odgovoriti, kako se dostoji onima, koji su našu zemlju kroz sto i više godine upropasčavali, a sada su se probudili, jer se boje da se narod naš prilično osvjestio i da je upoznao put, koji ga vodi do pravog napredka i slobode.

U oči organizacije mještua odbora.

Danas smo u Dalmaciji na čistu. Ko i svaka druga stranka pravaška stranka u Dalmaciji doživjela je razne evolucije. I na njoj su se odigrali svi oni prizori, što ih vireme i vanjski utjecaji mogu da nanesu bud kojih stranica palj u onoj narodnoj — u narodu, koji još uvek vojuje za elementarnu narodna prava. Stranka prava, kao takova, prebolila je, te danas u Dalmaciji ozdravljena stup u život i na rad uz ujedinjene sile svih joj sinova.

Ovi će danas svaki kolici u pravaškoj kolo — u organizaciju stranke. Tko još nije ozdravio, ama da je bio jednočit i pravaš, konomi neće. Tko stupi taj mora biti vojnici, vjerni naučni stranici, podložan upravi joj. Stranka je vojska, a naša eminentno narodna, a po tome i pučka vojska. Svakoj vojski stoji na čelu uprava. Trajna sloga članova uprave, a vjernost drugih odražava su otučenitva obojih i dokazom duboke zasade ljubavi im u nauku i cilj stranke, a to je temelj i predutje rada, života i napredka stranke, dosljedno i jamstvo, da će stranka prava oživotvorit spasonosne i ciljeve namjenjene podpuni i svestranu odkupu Hrvatske države. Ovi ciljevi imaju lebditi pred očima svakomu pravašu — vazda i posvuda.

Budu li lebdili, kod pravaša neće biti mesta ljudima drugih stranaka. Inače u duši takvih pravaša postojala bi još uvek borba za pravašku i nepravašku misao i politiku, a ta se borba ne bi mogla sakriti, došla bi do oduška, a taj bi bio na štetu i sramotu stranke. Bio bi to u obicej rad i zauzimanje političko i izborni, dakako pravaš za pristašu druge

* Ovaj članak primiamo iz sinjske krajine, te ga usvajamo. — Ured.

stranke, imenito bez ublaženja uprave stranke. Biće to prvi biljež i početak raznula stranke. Takav rad ne bi bio u obče stranački, dokle bi ne pravaški, a onda i radnik niti ne bi se mogao nazivati pravašem, jer rad je posljedica ili ti čedo svesti i duševnog osjećaja, kao no otca misli i djela. Misao i rad ne smiju se meti sobom kosit, inače ili misao nije plod zrele svesti, ili se rad odmetnut od misli mora naprosto smatrati izdajničkim.

Na to moramo da na vremje upozorimo pristaša pravaške misli, e smo t. j. proti tome načelu i u djelu. U načelu smo, s načelom političkog stanovišta, a u djelu smo, jer djelo ne smije stati u oprični načelom; ne smije biti u štetu stranke, ne smije se voditi na svoju ruku, bez odluke vičea i uprave stranke.

Razlozi tomu odveć su očeviđeni. Nad svim je eminentno politički razlog. Jer su se osobne glasnoće i borci jedne političke stranke, tko kažu osobu radi i glasuje, taj odobrave u načelu politiku i pravac one stanovite političke osobе, dotično i stranke, kojoj pripada. Ako bi tako htio raditi za osobu drugih stranaka, taj pristaje u načelu tude stranke protivom, taj vlasnik političkom osvjeđenju. A takav rad, kako već rekosmo, ne dopuštanju na stranački interes, kao ni ugled, red i stega stranice.

Ako to u obče ne smije pristaš bud stranke, bila ova i prelazna života, ne smije to po gotovo nikav pravaš, jer stranka prava mora da nadigne sve druge hrvatske stranke. Mora da žive, dok dožive, za čim teži. Da prije ili kasnije dožive svoj cilj, stoji načelnici u njih redovima, u pristaš stranke.

Tko od ovih radi za pristaš druge stranke, taj podkopava ugled i slog pravaške stranke, omalovaljujući njenu zadaću, zaustavljajući rado stranke, truje joj redove, nanosi goleme štete, dapače kopja joj grob.

Nijedna stranica nije za to, da životari, već da napreduje u svom političkom životu. Život i napredak joj ovisi o sviesnju radu pristaša; a svies i rad pristaši stoji u unapređivanju i jačanju redova joj. Jakost i napredak stoji u broju zastupnika i občina, jer njihov rad predstavlja zrestlost političke sviesi naroda i jakost stranke. Raditi za tudi pristaše, to je davat života tudej stranki. Dalj su ga naši „iskoci“ umiroj narodnoj stranci. Tako da prestane i da pravaš počnu raditi za svoju stranku.

Mjesta pitanja i osobni obziri ne smiju odlučivati političkim radom. Oni ovisi o političkom načelu, a ne načelu njima. Po govoru ne može njima biti podpredjen. Inače za načelu ne bi smogla statko raditi, jer dok bude svjetla i u puku kojekakvih razmira, mještina pitanja i osobnosti ne će nikad s dnevnog reda.

Organizacija stranke ne može biti bez odredjenog pravca i rada stranke, a pravac i rad imaju svoj vidik i putokaz u načelni stranici, uz vjernost ovim i poslužit zbornom odluci vičea i uprave stranke.

Organizirajmo se dakle, ali kao falanga, koja će raditi u duhu i po naču pravaške stranice, dakle za njenu načelu i za njene ljudje. Pravaši na oprez!

Izbornoj reformi i sazivu sabora u Zadru.

Beč, 27. svibnja.

Ovo pitanje zanima ponajviše sve tamoznje političke krugove. Čita se po raznim novinama i o nekakvoj mogućnosti, da se ipak sabor sostane prvo izminuća šestogodišta i da uzmje u pretres da glasuje izbornu reformu. Nego po svemu, što se ovđe može razbrati, ima se držati, da je izključeno, da bi se sabor mogao sastati do 23. lipnja. Carevinsko više ostati će i preko tog dana na okupu, pak već s toga neće biti savaz sabor. Vrh pitanja, da li će vlasta pristati na osnovu izbornih reforma, izrađenu od zemaljskog odbora, nije moguće ništa konkretno odgovoriti. Vladini krugovi, kako se veli, drže se sasvim re-

vezirano u izjavu vrhu toga pitanja, ali ipak igleda, da puno drže do toga, da se uvede tako zvana peta kurija, što je za naše prilike jedna bezsmislica, jer su nam mjesto slabno načućena i razštrkana, te nema kao drugdje, velikih napućenih središta. Zastupnik izabran u petoj kuriji, morao bi u saboru zastupati od 80 do 100 tisuća duša, po tom više občina, čiji su interesi često oprični, a birači bili bi napokon oni isti, koji biraju također u brojnim izbornim kotarama izvanjskih občina i gradova. Objem dilegokrata saborskog zastupstva jasno ne upućuje na stvaranje ogromnih izbornih kotara, gdje osim stranačkih borba i kampanijskih struja, postojaće jedan zastupljati više radi izbora, što se imaju obavljati u drugim kujlima sa strane istih birača, koji tu samo glasuju u manjim izbornim skupinama.

Pošto po novoj osnovi u izvanskih občinama i gradovima, imao bi pravo glasa svaki onaj, koji je navršio 24. godinu, bilo sam o sebi, bilo u zajednici, ili plaćao kojimudrago iznos pôrka, osjegurano je izborni pravo u dovoljnoj mjeri našemu poljodjelskom stalištu. Da se pak i radničkom stalištu omogući, da u pokrajinskih izborima dodje do izražaja, to se nipošto ne bi postiglo uvedenjem pete kurije s ogromnim izbornim kotarama. To ima smisla u velikim središtinama, gdje je radništvo mnogo brojno, dobro organizirano, da može ono iznjeti barjak nad drugim stalištim, ili da inače upliviše na uspjeh izbora. Kod nas bi trebalo naći kakav drugi izlaz, n. p. stvaranjem izbornih kotara na temelju občeg i jednako prava glasa od pojedinih gradova i oveči varoši.

U pogledu preinake našeg izbornog reda mnogi prigovaraju, da se sa tim pitanjem naša javnost nije bavila niti bavi onim interesom, što važnost stvari zaslužuje, te izgleda kao resigniranja na to, da sve ostane na starom. Nego taj prigovor nije osnovan. Preognina većina našeg pučanstva želi uvedenje občeg i jednako prava glasa i za pokrajinske izbore. Čim se tome sustav protivi, te je izključena za sada barem mogućnost provedenja te reforme, shvatljivo je, što se ne pokazuje u javnosti, kako veliko zanimanje ili oduševljenje za izbornu preinaku, koja podržava zastupstvo interesu iako u blagoj formi. Ipak nam nije svejedno, kako će i ova reforma izbornog reda izplati. Svak je uvjeren, da je postojći izborni red davno zastario, da ovako ide ne ide, pa s toga treba držati budno pitanje o izbornoj preinaci, o njoj razvratljati, tražiti poboljšanja, uočiti i stanoviti sustava, koji je sad protivan občem i jednakom pravu glasa, a držeći se rečenicu, da ono što je bolje, ne valja da ubije ono što je dobro.

To pitanje treba držati budno, osobito sada, kad se za stalno može reći, da do 23. lipnja naš sabor ne će biti sazvan i da će se novi izbori provesti na temelju postojećeg izbornog reda. Glavna zadaća novog zastupstva ima da bude provedenje povednije izborne reforme, koja bi što je moguće bolje odgovarala napredku i duhu vremena. Da se to postigne, treba da naša javnost ne pusti s voda pitanje. Novo zastupstvo ima da bude prežeto uverenjem i odlučnom voljom, da preinaka ustanovu, koja je svoj vek preživjela i ne može da našim javnim obstojnostima dade novi život, poleti k napredku narodnom, kulturnom i ekonomnom.

(O izbornom redu pozabaviti ćemo se u dojdućem broju. Op. Ured.)

Kamenice u našem moru.

Jedan od najvažnijih mekušaca za trgovinu jest zaisto kamenica (Ostrea). Kamenica, koja je najrazpostranjenija u našem moru poznata je u znanstvenom svetu pod imenom „Ostrea edulis“.

Kamenice od davnine služile su za hrannu čovjeku. Natuzimo ih već u starim vremenima u kamenopodobi. U Kjoeckmoldings Danske i Švedske, Japanu, Samožigni Brazilu, koje Portugizi zvali pod imenom „Ostreiras“.

nastojte za jeftinji novac pokupovati svilene čahurice i na taj način i opet uništiti svilogoštvo u Dalmaciji. Tako bi dakle čitava akcija vlade i komiteza za unapređenje kućne industrije u Dalmaciji ostala bezuspješna. Da stanu na put ovom zidunu stranih agenata, nastoje od prošle godine prvi pobornici kućne industrije u Dalmaciji Natalija Bruck-Auffenberg i don Bošković, da izrade nacrt za izgradnju jedne industrijske škole u Skradinu, u kojoj će biti podučavana ženska mladež, da sama izradjuje svilu. Odlučeno je izradjivati svilu sa domaćim dalmatinskim bojama. Dr. prof. Emanuel Nikolić u Zadru, poznati botaničar izradio je spis za ministarstvo o porabi biljevih voja. Ove će se boje pribredjati kasnije i za izvoz. Odbor za svilogoštvo u Skradinu pozvao je prve ondješnje gradiće i zanimanike na sjednicu, na kojoj je od svih prisutnih podpisana molba na ministarstvo, da se ustrojenje ove škole pospiši. Radi se naime o tom, da se već za malo dana zrele svilene čahurice zadrež u zemlji i odmah izrade. U ovoy će školi kojih 30 radnica naći zarade, kao i svoju u kući proizvedenu svilu same izpresti, kao što će i dohodak svilogošću znatno porasti.

Na carinarskom uredu u Šibeniku još nije vidjeti, da bi se bile uvažile želje pučanstva glede smještaja klupa za sjedanje u urednom hodniku i glede popunjavanja atriciju, što spadaju tom uredu kao c. k. divoni prvovala. Zar su te želje javno u ovom listu iznesene izbjeglo? Oni zanimani i odlučujući članenika u Zadru ili ovdejšnji c. k. carinarski nadzornik nije našao vriednim, da ih starijih vlasti iztakne i preporuči? U jednom i drugom slučaju dosta je zlo, što se ovako bagatelizuju obće želje o uredima, koji su tu da služe strankama. Vratiti ćemo se na stvar malo drugičnjem tonom, opazimo li da su i ove reči ostale bezuspješne.

Uput zastup. Dulibića. U sredini 26. svibnja o. g. carevinskog viča u Beču prikazao je zastupnik Dr. Dulibić uput na ministra financija gledi odmjerjena i razdiobe obartane državljima podložnih javnom davanju računa, to dodatno njegovom sličnom upitu prikazanu dne 25. rujna 1907. u saboru u Zadru. Uput ćemo makar u okzetu donici u budućem broju.

Vjerodostojnost vladine "Smotre". Poznato je čitateljima, da su onomadne naše novice po "Obzoru" donile vijest, da je krivnjom Namještinstva Dalmacija izgubila svotu od K 160.000. Što joj bilo doznačeno od ministarstva za pojedinske poboljšanje. "Smotra" se požurila, da tu vijest oprovrne i da ju prikaže neznamnom. Po obavjestima, koje primisimo, stvari stoje da je "Smotra" od stiba bila prisiljena tvrditi neistinu, a pobiti istinu, jer ona vijest, da je namještinstvo povratio ministarstvu svotu kao verfallen, jer neupotrebljen god. 1907. odgovara istini, samo što se radi o iznosu od K 100.000. Na ministarstvu je taj postupak namještinstva učinio grubi utisak. Sada je ministarstvo poljoprivreda zamolio ministarstvo finansija da dozvoli, neka se ta svota upotrebi u god. 1908. Moguće da ministarstvo finansija to dozvoli. Dok se ovako upravlja, dok se hiljadu kruna iz Zadra u Beč vracaju, u Šibenskoj občini ne vidjesmo, da je u išta znamenita vlast u uložila bud koju svotu. Za kukavice radnje presušenja u Rasilinama na kukavinskih vlađinim 1000 K. morao je zemaljski odbor iz pokrajinskih sredstava dodati drugih 1000 K, a za komad puta na Stupinu od Rogoznice na kukavinski hiljadu krunu vlađinim, traži se da siromašni seljaci doprinesu drugu hiljadu kruna. Naravski seljaci odbili su taj zahtjev, jer ne mogli ga izvršiti, budući siromasi. I ovo se zove ekonomsko pridizanje Dalmacije.

Još jednu veliku realku kari osnovanu vlast u Beču, pa je zatražila, da se občina bečka izjavlja, koliko će u tu svrhu doprinjeti. U zadnjoj sjednici občinskog bečkog viča odlučeno je dati vlasti 50.000 K u jednaptu za prinos u trošku podignuća zgrade; za 4 godine dok se naime podigne zgrada, stan za realku mukte, ali vlasta mora da se stara popravljiv, službu itd. Beč kao Beč dosta jesti u ovome prolazi! — Hoće li se i od Šibenika razmerno prama tome zahtijevati za realku? Vidjet ćemo.

Iz Benkovača primisimo u više navratak dopisa, vijesti, koje se bave tamošnjim prilikama i odnosnjima na onome kotarsko poglavarnstvu. Počekasmo, dok stvar bolje raspitamo, te se uverimo, da ima tu gnijezla. Pycem prilikom osmrut ćemo se na ono, što nam bi priobčeno.

Prva dalmatinska umjetnička izložba u Splitu, kako dotični odbor javlja u narоčitoj proglašu, bit će priredjena od 15. kolovoza do 15. listopada u Splitu u prostorijama "Hrvatskoga Doma". Prijatelji hrvatske umjetnosti umoljeni su, da moralom i materijalnom pomoći odboru i susret dodju. Imena darovatelja bit će objavlj-

ljena u publikaciji, koju će odbor izdati u oči otvorenja izložbe; milodare prima blagajnik inž. K. Tomčić, ravnatelj obrne škole u Splitu.

Popravilište. U Splitu se povela akcija, da se, povodom jubilarne godine, podigne i obće Popravilište, u velikom stilu, za svu Dalmaciju. Bilo bi izključivo za djecu zapuštenu i pokvarenu.

Povratak namještnika Nardellia. "Hrv. Kruna"javlja: Uzprkos da je namještnik Nardelli produžen dopust za četiri nedelje, ipak će se prije izmisljena tog roka povratiti u Zadar i to još u prvoj polovici mjeseca lipnja.

Pozvan u kraljevsku pisaru. Gosp. Čiril Kirigin, namještnički vježbenik, pozvan je na službovanje u dvorsk i gabinetnički pisar. Njegova Veličanstva.

Iz Opuzena nam pišu: Prošlih dana bilo je u Neretvi mještovito povjerentstvo raznih ministarstava (unutarnjih posala, trgovine i poljoprivrede), koje je naročito došlo da prouči, kako bi se dala presušiti neretvanska dolina, i da bi vlast odmah nasavila radjim. Isto je sastavljeno od dvorskog savjetnika Markusa, viših savjetnika Michla i Bizzara, kojim se pak pridružiće od zadarskog namještinstva zdravstveni savjetnik Ojivanović, kotarski poglavar Sylva i nadmjenik Horovitz. Dva dana su se verali po blatu, a treći su pale gavestavili zapisnik. — Neretvani drže, da će na zapisniku sve svršiti, jer i do sada je bilo dosta povjerentstva i obećanja. Odavde kretnuli su za Split da "usreću" ostalu Dalmaciju.

Duhanska komisija za Dalmaciju. Iz Beča krenula je u Dalmaciju posebna komisija austrijske duhanske režije, da izpti, gdje je zgodno mjesto, da se podigne duhansko skladiste za Dalmaciju.

Azijski stepni tetreb iz Dalmacije. Bosansko-hercegovački zemaljski muzej u Sarajevu primio je ovih dana od g. Josipa Franevića iz Opuzena vrlo interesantan dar. Poslao mu je naime jednogodišnju sadžu kirkiskog (stepnog) tetreb - Steppenhuhn - Syrrhaptes paradoxus). Ova vrst ptica poduzela je ove godine — nakon ravnih 20 godina — opet jednom svoje golemo putovanje iz centralne Azije k nama.

Novo parobrodarsko društvo u Dalmaciji. U Dubrovniku su naumili da ustroje jedno novo parobrodarsko društvo na dionice, koje će prenseti službu između Mljeti, Stona, Šipana, Slatog, Lopuda, Trstena, Orašca, Gruža i Dubrovnika. Dubrovacki bilježnik dr. Pugliesi stigao je već, u Beč, da intervenira kod vlade gleda dozvole za utemeljenje ovog društva.

Filoskrična zaraza u Sinju. Konstatirano je, da je filoskera zarazila jedan vinograd u Otoku kraj Sinja.

"Lloyd" u Dalmaciji. Na zadnjoj sjednici Lloydovog upravnog viča u Beču zaključeno je ustanoviti, prigodom kraljeva jubileja, zakladu za pripomoći zapostenom kod društva i njihovim obiteljima. Kao prva dotačija ovog zakladi doznačeno je 150.000 K. Predsjednik je u istoj sjednici izvještio, da je ugovor između Lloyda i "Dalmatije", kojim "Lloyd" prodaje "Dalmatiji" parobrode "Bosnia" i "Danubio", uzimajući u zamjenu akcija toga društva, bio odobren od vlade. Lloyd je također sklopio s "Dalmatijom" ugovor glede službe za Metković. Bit će na sedmici 5 pruga do Metkovića, od kojih 3 "Dalmatije", a 2 "Lloyda".

Seučilišno pitanje. Napokon je servus-društvo odgovorilo senatu hrvatskog sveučilišta na njegovu predstavu. Poznato je, da je akademski senat osudio, u jednoj predstavci na vlasti, umirovljeni prof. Šurmina, i potražio, da se Šurmin opet uzpostavi u službi. Nadalje biće izjavljo, da njemu, a ne vlasti pripada pravo da povede iztragu nad prof. Manojlovićem, te konačno potražio, da se stvore takvi zakoni, kojim će se zajamčiti sveučilištu njegova autonomija. Servus-društvo u svom odgovoru izjavljuje, da ne može uzpostaviti u službi profesora Šurmina, te poručuje akademskom senatu, da mu kroz tri dana dojaviti osobu, koja bi se imala imenovati na mjesto prof. Šurmina. O ostalim pitanjima servus-društvo se nije izrazilo. S ovakom se je odgovorom samo zaštitilo sveučilišno pitanje. Servus-društvo mješte da izpravi svoju pogrešku, ono počinju nove. Na sveučilišnim je profesorima da se podnesu, kao što im njihova čast zahtjeva.

Jedan slušatelj. "Budapesti Naplo" pod gornjim naslovom bavi se predavanjima na zagrebačkom sveučilištu, pač veli, da je stara latinska poslovnica "tres faciunt collegium" propala, jer od upisane trojice polazi predavanje samo jedan i toma predaje Kršnjava. No što će se dogoditi — pita dalje isti list — ako i taj jedan dobije hunjavicu, komu će onda Kršnjava predavati?

Još mjesec dana — radosti. Jedna u hrvatske stvari veoma upućena ličnost izjavila se je prema jednom novinarskom izvještajevi,

da će Rauchova vlast još mjesec dana u Hrvatskoj florirati, jer tada se navršuje šest mjeseci, pa će gospoda s punom plaćom poći u zasluženo stanje mira.

Pijačaški na Markovu trgu. Rauchov "gospodarski program" izbija svakim danom sve više na javu i dobiva sve jasnije oblike najobičnijeg robjanjskog pijačanja. Osim već dosad navedenih dokaza, da je gornja tvrdnja istinita, evo još novih: Banski svr. Hlup uživa u zem. zgradu bezplatan stan vrijedan 2000 K godišnje, a osim toga 600 K doplatka. Sve ovo dobiva i Hlup samo za to, što svake subote za vrijeme uredovnih sati u svom stanu primi rapport faktora Ž. Stamparije i daje mu potreban novac iz blagajnice "Narodnih Novina" za izplatu namještnika. Ovaj subotni rapport stoji prema tome zemlju 50 K nedjeljno, preko 200 K mjesечно ili 2600 K godišnje. Vladin tajnik Branković obavlja od vremena do vremena skontracije zem. blagajnice. Ta se skontracija može obaviti samo za uredovno vrieme. Za to svoj "rad" dobiva Branković 50 K mjesечно ili 600 godišnje! U naknadu školskih knjiga namještena su tri Činovnika, koji osim plaće, stanarine i stanicarskog doplatka imaju posebnu nagradu i to revident Široj 1000 K, oficiju Krčmar 600 K i asistent Katalinić 600 K godišnje! Sve to dobivaju gospoda samo da šute o sumnjivim malverzacijama, koje se s naknadama školskih knjiga događaju.

Prva hrvatska tvornica sapuna. Pod naslovom: "Prva hrvatska tvornica stearina, svieća i sapuna, anonimno društvo", osnovala se na Šušku jedna tvornica sapuna voštvenih svieća sa glavnicom od K 200.000. Glavna konstituirajuća skupština obdržavala se dne 21. svibnja u prostorijama riečke dijoničke trgovske banke. Otvorene je pravačke čitaonice u Zagrebu. Na 31. pr. mj. svibnja u 7 sati na večer bilo je otvoreno pravačke čitaonice, koja se nalazi u istim prostorijama, gdje i u uredništvo lista "Hrvatska" (Ugao Preradovićeva ulice i Preradovićeva trga). Sa otvorenjem spojena je bila i domaća i neprisiljena veselica.

Zajam grada Rieke. Magjarska je vlast pristala, da se gradu Rieci dozvoli za njezine investicije zajam od 20 milijuna kruta.

Hidraulične radnje. Javljaju iz Hercegovačkog. Poslike toliko godina, ništa manje nego 15, užalidno pisanje, počet će se graditi vodovod. Našem mjestu, koje slovi sa svoje prirodne ljepote i dobra zraka i mnogi am dolaze na lječilište, faila je voda. Sada će se i tomu doskočiti izgradnjom vodovoda, koji će zapadati oko 60.000 K, od kojih na vladinu pripomoći odpada 14.000 K.

Jadranska izložba. Javljaju iz Hercegovačkog. Poslike toliko godina, ništa manje nego 15, užalidno pisanje, počet će se graditi vodovod. Našem mjestu, koje slovi sa svoje prirodne ljepote i dobra zraka i mnogi am dolaze na lječilište, faila je voda. Sada će se i tomu doskočiti izgradnjom vodovoda, koji će zapadati bit će 11. ov. mj.

Razputn istarskog sabora. "Wiener Zeitung" objelodanjuje kraljevski patent datiran 22. svibnja, kojim se razputn istarski sabor, a razpusti novi izbori, koji će se obaviti prema novom izbornom redu.

Kriza u magjarskoj koaliciji. Jedan dio neodvisne stranke odlučio je uzpraviti se po višici plaća časnicima, nadalje na domobranstvu i žandarmeriji. Radi se tude o grupi od dvadeset i pet zastupnika. Ovi će pitati, da li će se iz gornjih zahtjeva učiniti stranačko pitanje. Ako se učini, svi će oni izstupiti iz kluba neodvisne stranke.

Veliko pjevačko slavlje god. 1909. u Ljubljani. Slovensko pjevačko društvo "Slavec", taj osobiti pojav u slavenskom pjevačkom društvenom životu proslavit će kao društvo velikim pjevačkim slavljem dane 27., 28. i 29. lipnja 1909, na koje će pozvat u slovenska društva i sva bratska slavenska društva, jer je "Slavec" postao tekom 25-godišnjeg djelovanja poznat daleko preko medja slovenske domovine. Bratska društva neka se u svojem radu buduće godine obazru na pomenute dane, koji neka budu posvećeni slovenskoj i slavenskoj pjesmi na "Slavčevu" 25-godišnjici u Ljubljani.

Jubilarna izložba u Pragu. Na duhovne blagdane dne 6. i 7. o. mj. obdržavati će se u Pragu slavenski trgovčki dan spojen sa posjetom praske jubilarne izložbe. Iz Poljske i Rusije najavljene su već brojne trgovčke korporacije. Trgovci iz Hrvatske i Slavonije, koji bi na te dane bilići poći u Prag neka izvole to saobitje Trgovačkom Domu u Zagrebu.

Kulturni program austrijskih Slavena. Na skupštini političara i u narodnih zastupnika što se neki dan obdržavala u Podebradi u Českoj, kojih su prisustvovali Mandić, Baxa,

Drtina i dr. primljena je rezolucija, kojom se ustanovljuje zajednički kulturni program među austrijskim Slavenima, koji bi ujedno imao služiti kao najčvršća akciona baza zajedničkog rada austrijskih Slavena, da se tako suprotstave kulturnom zapostavljanju i germanizirajućoj tendenciji u školstvu.

Austro-ugar.-srbski trgovinski ugovor. Austrijski ministar trgovine, Dr. Fiedler izjavio je odaslanstvu industrijalaca, koje mu se predstavilo, eda se požuri nastup u krepstvu novog trgovinskog ugovora sa Srbijom, da smatra, eće novi ugovor biti konačno zaključen dne 1. srpnja, odmah iz otvora srpske skupštine u Beogradu.

Hrvati i Hrvatice!

pomožite žrtvama Rauchove tiranije!

Naše brzojavke.

Zagreb, 3. Pustoš na univerzitet posvemađnja. Oglas dekana juridičkog fakulteta Lovrića skinut je sa crne ploče. Rauch je lutit zbog rešenja dalmatinaca Miletića i Marchia tuženih radi napada na oficire, jer su tim još jednom ostabljene njegove denuncijske s veleizdajstvom.

Zagreb, 3. Rauch ima danas da krene u Beč. Misli se, da se ide tamо izpričavati i preporučavati. U protuvaljinom političkim krugovima vlasta smišljenje, da je Rauchova vladavina još vrlo kratkotrajna.

Beč, 3. Traje specijalna debata vruči proračuna. Sudjeluju njeni zastupnici iz Istre i Dalmacije. Proračunu je zajamčena većina najviše do to, što su uvrštene svete, koje će pokrajino dobiti pomoći.

Beč, 3. Uspeh dovršenih izbora za skupštinu jest ovaj: 81 vladinovac, 46 mladogradnik, 16 narodnjaka, 8 naprednjaka i 1 socijalista. Uzprkos živoj izbornoj agitaciji, mir se je svrgnute uzdržao neporučen.

Poruke: Č. g. Vladimir Milković, kand. farm. — Zlatni Prag. — Vaše „priposlano“ na adresu visokog Danila Petranovića stiglo prekasno za ovaj broj. Osavutiti će u subotu. Zdrav!

Hrvatska tiskara (Dr. Krstel i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Javna zahvala.

Prigodom smrti mojeg občeljubljenog i niskad nezaboravljenog supruga

Luke Kuzmanića

C. K. finansijskog stražara

svim rođacima, znancima i prijateljima, koji su bili na kojimudrago način izazvali svoje saučeće prigodom bolevanja i smrti milog pokojnika, kao i onima, koji dopriješe mrtvo telo do većne kuće, izrazujem moju najdublju blagodarnost.

Osobita pak hvala M. p. župniku na njegi, kao što i gosp. c. k. kotarskom lečniku Dru Galvaniju, koji nije žalio truda ni po danu ni po noći da milog pokojnika oslobođi iz čeljusti nemile smrти.

Hvala budi c. k. finansijskom kot. nadzorniku, kao i finansijskom povjereniku i odjelu straže, c. k. Oružničkom Zapovjedništvu i svim građanima bez razlike, kao i onima, koji mu postaše vience i duplire, e da sprovod što sjajniji izbrane.

U Kninu, 1. lipnja 1908.

Oršula ud. Kuzmanić, supruga.

Vinko Majdić

valjni mlin u KRANJU

proizvaja najbolje vrste pčenljog brašna i brašna za krmad

uz najniže cene.

Najveća produktivnost - - - - -

Brašna poslužba.

Izvrsni zastupatelji za Dalmaciju i Bosnu-Hersegovinu, između Sarajeva i

Boku Kotorsku: Babić & Klein

Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsk: Radostav G. Zutković, Kotor.

Zastupatelj za okrugle Pulj: Lacko

Križ, Pulj.

Zastupatelj za okrugle Trst: Aleks.

Rupnicki i dr. Trst, via sfero

neuve broj II.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček projektu; ekskomptuje mjenice, financira, trgovacke poslove, obavlja inkaso, pobranjuje i upravlja vrijednjine. Devize se preuzimaju nakulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik
Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, šreće, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdržavanja. Rezervacija srećaka i vrijednostnih papira бесплатно. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebreni predmete, dragocjenosti, kamene itd. uz najkulatnije uvjete.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od Ilijanova mleka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Drazdani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom

BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mleka
da se lice oslobodi od sunštanog pješčica,
da zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Preplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA Vučića

ŠIBENIK.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Žrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Split i Trst.

Ova zadružna stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranja miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

II. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovinina i odgojnina sa i bez liječničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liječničke pregledbe.

III. Profitištvo od požara:

1. Osiguranja zadružna (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi:

Od togu jamčene zaklade: K 1.410.816.28

Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 1.000.000.00

Izplaćene odštete: K 820.000.00

Za Dalmaciju pobliže obavestiti daje: Glavno Posjereničtvu i Nadzorništvu „Croatiae“

Poslovnička u Splitu, ulica Sud br. 356.

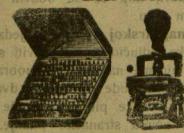
PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Krvatska Tiskara

ŠIBENIK, ulica sv. Jakova.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preporuča svoj veliki izbor ljeplih

Hrvatskih, talijanskih,

Njemačkih i francuzkih

KNJIGA,

romana, slovaca, rječnika,

onda pisacih sprava, trgovackih

knjiga, uredovog papira,

elegantnih listova za pismo,

razglednica i t. d.

Prima preplate na sve

Skladište najboljih i najjeftinijih šivačih strojeva

SINGER - najnovijih sistema.

Skadište fotografinskih aparatova

i svih nujzgodnijih potrebitina.

ur originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kucu.

Velika zaliha svakovrstnih

toplomjera, zvicer-kašala

od najbolje vrsti i leca u svim gradnjama.

VANSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Najveća dalmatinska zlatarija

ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali.

Ilustrirane cienike šalje badava.

Ilustrirane cienike šalje badava.

STECKENPFERD

od Ilijanova mleka SAPUN

najbolje sredstvo za kožu.

NUISOL

pripravljeno od

BERGMANNA I DR. U TEČENU

jest i ostaje kao i do sada

najbolje naravno sredstvo

za bojadisanje kose i brade.

Cijena K. 3.

Dobivaju se sve tri boje

u Drogariji Vinka Vučića - Šibenik.

Krvati i Krvatice!

kupujte marke

DRUŽBE

Sv.

Ćirila i Metoda

za Jstru